

Uluslararası Kuruluşlar

- ▶ Ülkeler gerek siyasi gerekse ekonomik çıkarları yüzünden herhangi bir ülke ile anlaşmazlığa düşebilirler. Bu anlaşmazlıklar, siyasi çözümlerin yetemediği yerlerde maalesef savaflara dönüşebilir.
- ▶ Ülkeler arasında ekonomik, bilimsel, siyasi, kültürel konular gibi birçok alanda iş birliğini amaçlayan ve birçok ülkenin üye olduğu kuruluşlara **uluslararası kuruluşlar** denir.
- ▶ Uluslararası kuruluşlar, her ülkenin menfaatine yarar sağlayacağı inancıyla kurulur.
- ▶ Üye ülkeler bu kuruluşlarda iş birliği içerisinde faaliyetlerini sürdürürler.

Ülkemizin İçinde Yer Aldığı Uluslararası Kuruluşlar

- ▶ Ülkemiz, jeopolitik konumu nedeniyle hem bulunduğu bölgede hem de dünyada meydana gelen birçok soruna çözüm bulmak amacıyla Mustafa Kemal Atatürk'ün "Yurtta barış, dünyada barış." ilkesi doğrultusunda birçok uluslararası kuruluşla üye olarak bu kuruluşlara etkin şekilde katkıda bulunmaktadır.
- ▶ Atatürk, ayrıca millî dış politikamızı, diğer ülke ve devletler ile olan ilişkilerde tam bağımsızlık, eşitlik ve karşılıklı saygı ilkelerine bağlı olacak biçimde şekillendirmiştir.

Birleşmiş Milletler

24 Ekim 1945'te II. Dünya Savaşı sonrası dünya barışını ve güvenliğini korumak; ekonomik, toplumsal ve kültürel iş birliği oluşturmak için kurulan bir örgüttür. Merkezi ABD'nin New York kentindedir. Türkiye, Birleşmiş Milletlerin kurucu üyeleri arasında yer almaktadır.

Birleşmiş Milletlere bağlı olarak çeşitli kuruluşlar ve programlar faaliyet göstermektedir. Aşağıda bunlardan bazıları verilmiştir.

- ▶ UNESCO (BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
- ▶ WHO (Dünya Sağlık Örgütü)
- ▶ UNICEF (BM Çocuk Yardım Fonu)
- ▶ FAO (BM Gıda ve Tarım Örgütü)
- ▶ UNHCR (BM Mülteciler Yüksek Komiserliği)
- ▶ UNEP (BM Çevre Programı)
- ▶ WTO (BM Dünya Ticaret Örgütü)

Sıra Sende 1

Birleşmiş Milletler (BM), 1945 yılında dünya barışını korumak ve uluslararası iş birliğini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Bu kuruluş; insan haklarının korunması, insani yardım sağlama ve küresel güvenliği sağlama gibi roller üstlenmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Birleşmiş Milletlerin amaçlarından biri değildir?

- A) İnsan haklarını korumak ve desteklemek
- B) Ülkeler arasında barış ve güvenliği sağlamak
- C) Sadece güçlü devletlerin çıkarlarını savunmak
- D) Küresel sorunlarla mücadele etmek

UNESCO (BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

Eğitim ve kültür alanları ile bilimsel alanda uluslararası iş birliği sağlamak, sanatsal faaliyetleri desteklemek, kültürel varlıkları korumak gibi amaçlarla 1945 yılında Paris’te kurulmuştur. Ülkemiz, kurucu üyedir. Ülkemizdeki birçok yer UNESCO Dünya Kültür Mirası’na dâhil edilerek koruma altına alınmıştır.

UNICEF (BM Çocuk Yardım Fonu)

Dünyadaki bütün çocukların güvenlik, sağlık, eğitim gibi her türlü haklardan yararlanmalarını sağlamak ve bu haklarını korumak amacıyla 1946’da New York’ta kurulmuştur.

FAO (BM Gıda ve Tarım Örgütü)

16 Ekim 1945’te Kanada’da kurulmuştur. Amacı, dünyada gıda ve tarımla ilgili çalışmaları organize etmek, gıda güvenliğini sağlamak ve açlığa karşı ortaya çıkan tehlikeleri ortadan kaldırmaktır. Ülkemiz 6 Nisan 1948’de bu örgüte üye olmuştur.

WHO (Dünya Sağlık Örgütü)

1948 yılında İsviçre’de kurulmuştur. Kuruluş; tüm insanlığı eşit sağlık koşullarına kavuşturmak, uluslararası düzeyde sağlık alanında çalışma yapmak ve hastalıklarla ortak mücadele etmek amacıyla kurulmuştur. Ülkemiz, bu kuruluş 1949 yılında üye olmuştur.

WFP (Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı)

Doğa kaynaklı afetler, savaşlar veya sivil çatışmalar gibi nedenlerle ani olarak açlığa maruz kalan halk kitlelerine insani amaçlarla gıda yardımı sağlamayı amaçlar. Merkezi Roma'dadır. Birleşmiş Milletlerin gıda yardım programı, açlıkla mücadele ve gıda güvenliği alanında dünyanın en büyük insani yardım kuruluşudur.

İİT (İslam İşbirliği Teşkilatı)

1969 yılında Fas'ın başkenti Rabat'ta İslam ülkeleri arasında iş birliğini gerçekleştirmek üzere kurulan 57 üyeye sahip uluslararası bir teşkilattır. Merkezi, Suudi Arabistan'ın Cidde şehridir. Ülkemiz, bu kuruluşun kurucu üyesidir. Amacı, üye devletler arasında iş birliğini ve dayanışmayı güçlendirerek İslam dünyasının hak ve çıkarlarını korumaktır.

Sıra Sende 2

1969 yılında kurulan İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT); İslam ülkeleri arasında dayanışmayı artırmayı, ekonomik ve kültürel iş birliğini güçlendirmeyi amaçlayan uluslararası bir kuruluştur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi İslam İşbirliği Teşkilatının amaçlarından biri değildir?

- A) İslam dünyasındaki bağları güçlendirmek
- B) Sadece belli başlı ülkelerin çıkarlarını korumak
- C) Üye ülkeler arasında ekonomik ve ticari iş birliğini artırmak
- D) Müslüman ülkeler arasında dayanışmayı ve yardımlaşmayı sağlamak

TÜRK KONSEYİ (Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı)

Türk dünyasının tarihî ve kültürel birikimlerinden en geniş şekilde yararlanılması suretiyle Türkçe konuşan ülkeler arasındaki çok taraflı iş birliğinin geliştirilmesi amacıyla 2009 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye kurucu üyedir.

Avrupa Konseyi

Avrupada insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü savunmak amacıyla 1949 yılında kurulmuştur. Ayrıca ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve çevre sorunlarına çözüm arama, amaçları arasında yer almaktadır. Merkezi, Fransa’nın Strazburg kentidir.

NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)

4 Nisan 1949’da 12 ülke tarafından imzalanan Kuzey Atlantik Antlaşması’na dayanarak kurulan ve farklı dönemlerde 18 ülkenin daha katıldığı uluslararası askerî ittifaktır. Üye ülkelerin özgürlük ve güvenliklerini korumak ve bir saldırıya karşı üyelerini savunma amacı ile hareket eder. Merkezi, Belçika’nın Brüksel şehridir. Ülkemiz 1952’de NATO’ya üye olmuştur.

AGİT (Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı)

Kuruluşun merkezi Avusturya’nın Viyana şehridir. Ülkemiz, kuruluşun kurucu üyesidir. Teşkilatın amacı; üye ülkelerin siyasi, askerî, ekonomik, çevre ve insani yükümlülüklerinin uygulanma durumlarını izlemektir. Ayrıca üye devletlerin demokratikleşme, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı alanlarındaki çabalarını desteklemek ve katılımcı devletlere yardım etmektir.

EPPO (Avrupa ve Akdeniz Bitki Sağlığını Koruma Örgütü)

1951 yılında kurulmuştur. Merkezi Paris’tir. Özellikle Avrupa’daki ve Akdeniz Bölgesi’ndeki bitkileri korumak ve her türlü zararlı unsuru ve hastalığı engellemek amacıyla çalışmalar yapmaktadır.

Etkinlik 1

Aşağıdaki bilgilerin ait oldukları kuruluşların ismini boş bırakılan yerlere yazınız.

(Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler, Dünya Sağlık Örgütü, İslam İşbirliği Teşkilatı, NATO, UNICEF)

a.

İslam dünyasının hak ve çıkarlarını korumak, İslam devletleri arasında iş birliğini ve dayanışmayı artırmak amacıyla 1969’da kurulmuştur.

b.

Dünya barışını korumak; dünyada ekonomik, sosyal, kültürel, bilimsel, siyasal iş birliğini sağlamak amacıyla 1945’te kurulmuştur.

c.

İnsanların en yüksek sağlık düzeyine ulaşmalarını sağlamak amacıyla 1948’de kurulmuştur.

ç.

Üye ülkelerin özgürlüklerini, güvenliklerini korumak amacıyla 1949’da kurulmuştur.

d.

İnsan hak ve özgürlüklerinin korunması, hukukun üstünlüğünün sağlanması, demokrasi standartlarının geliştirilmesi amacıyla 1949’da kurulmuştur.

e.

Çocuk haklarının sağlanması, çocukların temel ihtiyaçlarının karşılanması vb. amaçlarla 1946’da kurulmuştur.

Etkinlik 2

Aşağıdaki logoların hangi uluslararası kuruluşa ait olduğunu altlarına yazınız.

a.

b.

c.

ç.

d.

e.

1. Birleşmiş Milletler (BM), II. Dünya Savaşı’nın ardından savaşın yol açtığı yıkımların tekrar yaşanmaması için 1945 yılında kurulmuş uluslararası bir örgüttür. Örgütün temel amacı; savaşları ve barışa yönelik tehditleri önlemek, ülkeler arasında dostane ilişkiler geliştirmek, uluslararası ekonomik ve sosyal iş birliğini sağlamaktır. Türkiye, Birleşmiş Milletlerin kurucu üyeleri arasında yer almaktadır. Başlangıçta 51 üye ile kurulan bu örgütün üye sayısı günümüzde 193’e ulaşmıştır.

Buna göre Türkiye’nin, bu örgüte üye olarak aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenebilir?

- A) Topraklarını genişletmeyi
- B) Devletlerin iç işlerine karışmayı
- C) Dünyanın en güçlü ekonomilerinden biri olmayı
- D) Dünyada kalıcı barışın sağlanmasına katkıda bulunmayı

2. Birleşmiş Milletler bünyesinde birçok kuruluş görev yapar. Aşağıda bu kuruluşlardan bazıları verilmiştir.

- Dünya Sağlık Örgütü (WHO)
- Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)

Bu örgütlerin;

- I. sağlık,
- II. kültür,
- III. güvenlik

alanlarından hangilerine yönelik çalışmalar yaptığı söylenebilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

3. Sivas’ın Divriği ilçesinde bulunan Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası 1985 yılında, Çorum ilinde bulunan Hatıuşa Arkeolojik Alanı 1986 yılında, I. Antiokhos’un Nemrut Mozolesi 1987 yılında, Hieropolis-Pamukkale ise 1988 yılında Dünya Mirası Listesi’ne kaydedilmiştir.

Bu kültürel değerler Birleşmiş Milletler bünyesinde kurulan aşağıdaki örgütlerin hangisi tarafından Dünya Mirası Listesi’ne alınmıştır?

- A) UNİCEF
- B) UNESCO
- C) FAO
- D) WHO

4. Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), 1949 yılında 12 ülkenin katılımıyla kurulmuştur. Örgütün amacı, üye ülkelerin özgürlük ve güvenliklerini korumak için ortak savunma sağlamaktır. Üyelerden birine yapılan saldırı, tüm ülkelere yapılmış sayılır. Türkiye, 18 Şubat 1952 tarihinde ittifaka üye olmuştur.

Buna göre NATO ile ilgili;

- I. bir savunma örgütü olduğu,
- II. Türkiye’nin, kurucu üyesi olduğu,
- III. üyelerinin yayılmacı politika izlediği

ifadelerinden hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III

5. İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT), üye devletler arasında iş birliğini ve dayanışmayı güçlendirmek ve İslam dünyasının hak ve çıkarlarını korumak amacıyla 25 Eylül 1969 tarihinde Suudi Arabistan merkezli kurulan bir teşkilattır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu örgüte üye devletlerden biri olamaz?

- A) İran
- B) Irak
- C) Yunanistan
- D) Afganistan

6. Aşağıda bir öğrencinin sosyal bilgiler dersinde sınıf arkadaşlarına uluslararası kuruluşlarla ilgili yaptığı sunumdan bir bölüm verilmiştir.

“Ülkeler zaman zaman siyasi ve ekonomik çıkarları doğrultusunda anlaşmazlığa düşebilir. Bu anlaşmazlıklar bazen savaşlara yol açsa da uluslararası kuruluşlar, devletler arasındaki iş birliğini artırarak barışı sağlamayı amaçlar. Bu kuruluşlar; ekonomi, bilim, siyaset, kültür gibi birçok alanda ortak çalışmalar yaparak üye ülkelerin fayda sağlamasına yardımcı olur. Böylece ülkeler, kendi çıkarlarını gözetirken aynı zamanda küresel barışa da katkıda bulunabilirler.”

Buna göre aşağıdaki yorumlardan hangisi yanlıştır?

- A) Bu kuruluşlar, farklı alanlarda faaliyet gösterirler.
- B) Uluslararası kuruluşlar, ülkeler arasındaki iş birliğini artırmayı hedefler.
- C) Üye ülkeler, savaşları teşvik etmek için uluslararası kuruluşlara üye olurlar.
- D) Uluslararası kuruluşlara üye ülkeler, dünyanın daha yaşanabilir yer olması için çalışırlar.

7. 1945’te dünyada açlığı ortadan kaldırma, beslenme koşullarını iyileştirme amacıyla kuruldu. Merkezi Roma (İtalya) olan teşkilat, 1946 yılında BM’ye bağlı bir kuruluş hâline geldi. Türkiye, teşkilata 1948’de üye oldu. Kuruluş, özellikle Afrika kıtasında açlıkla mücadelede öncü çalışmalar yapmaktadır. Ülkelere tarım, hayvancılık ve ormancılık alanlarında destek vermekte, tarımla ilgili her konuda danışmanlık ve proje desteği sağlamakta, açlıkla mücadele için eylem planları hazırlamaktadır.

Bu metinde söz edilen ve Birleşmiş Milletler bünyesinde faaliyet gösteren uluslararası teşkilat aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
- B) Dünya Sağlık Örgütü
- C) Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
- D) Dünya Merkez Bankası

8. Ülkemiz, uluslararası alanda gerek bölgesinde gerekse dünyada barışın, huzurun ve istikrarın sağlanması anlayışı içerisinde faaliyetlerde bulunur. Ülkemiz, bu amaçlara bağlı olarak birçok uluslararası kuruluşla üye olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’nin üye olduğu bu kuruluşlar arasında yer almaz?

A)

Birleşmiş Milletler

B)

İslam İşbirliği Teşkilatı

C)

Türksoy

D)

Avrupa Birliği

Ülkemizin İçinde Bulunduğu Ekonomik Kuruluşlar

- ▶ Ülkemiz, ekonomik ve siyasal alanlarda güçlü bir devlet olmayı amaçlamıştır. Bu nedenle öncelikle komşu ülkelerle ve daha sonra ise diğer ülkeler ile ticari ilişkilerin gelişmesine büyük önem vermektedir.
- ▶ Hiçbir ülke ihtiyaçlarının tamamını kendisi karşılamaz. Ürettiği bazı ürünleri başka ülkelere satar ve kendisinde yeterli olmayan ürünleri ise başka ülkelerden satın alır. Böylece ülkeler arası ekonomik ilişkiler gelişir. Bu ilişkileri geliştirmek ve düzenlemek amacıyla gerek bölgesel gerekse uluslararası alanda faaliyet gösteren çeşitli kuruluşlar kurulmuştur.
- ▶ Ülkemiz ekonomik ilişkilerini geliştirmek amacıyla birçok kuruluşa üye olarak diğer ülkelerle iş birliği yapmaktadır. Bu iş birliği ülkemize ekonomik yarar sağlayarak, ülkemizin yeni pazarlara açılmasını kolaylaştırmakta ve ekonomimizin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

AB (Avrupa Birliği)

1951 yılında Benelux (Belçika-Hollanda ve Lüksemburg) devletlerinin Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu adıyla kurdukları topluluk, 1958 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu olarak adını değiştirmiştir. 7 Şubat 1992 tarihinde Maastricht Antlaşması yürürlüğe girdi. Bu antlaşma ile ilk kez Avrupa Birliği terimi kullanılmaya başlandı. Günümüzde Avrupa Birliği'nin 27 üyesi bulunmaktadır. (İngiltere 2020'de topluluktan ayrılmıştır.) Ülkemiz, topluluğa 1959 yılında üyelik başvurusunda bulunmuş ve halen başvuru süreci devam eden devletlerdendir. Birliğin amacı; Avrupa devletlerinin, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alandaki iş birliklerini güçlendirmektir. Birliğin merkezi, Brüksel'de bulunmaktadır.

G-20 (Gelişmiş ve Gelişen 20 Ekonomi)

G-20, dünyanın en büyük ekonomisine sahip 19 ülkeden ve Avrupa Birliği komisyonundan oluşmaktadır. 1999 yılında kurulan G-20'ye üye ülkeler; Türkiye, İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, Rusya Federasyonu, Avrupa Birliği, ABD, Kanada, Meksika, Arjantin, Brezilya, Çin, Hindistan, Japonya, Güney Kore, Endonezya, Avustralya, Güney Afrika ve Suudi Arabistan'dır. Kuruluşun amacı, uluslararası sistemde başlıca gelişmiş ülkeler ile önemi ve ağırlığı artmakta olan yükselen ekonomilerin küresel ekonomik karar alma süreçlerinde daha fazla temsil edilmesini ve uluslararası mali sistemin daha istikrarlı bir yapıya kavuşturulmasını sağlamaktır. G-20; dünya ekonomisinin %90'ını, ticaretinin %80'ini ve nüfusunun 2/3'ünü temsil etmektedir. G-20 zirvesi, 2015 yılında Türkiye'nin başkanlığında Antalya'da yapılmıştır.

D-8 (Gelişen 8 Ülke)

D-8 İşbirliği; Türkiye'nin daveti üzerine İran, Pakistan, Bangladeş, Malezya, Endonezya, Mısır ve Nijerya'nın katılımıyla 15 Haziran 1997 tarihinde İstanbul'da yapılan Devlet ve Hükûmet Başkanları Zirvesi'nde kurulmuştur.

D-8, gelişme yolundaki üye ülkelerin dünya ekonomisi içindeki durumlarını iyileştirmek ve üye ülkeler arasında ticari ilişkileri geliştirmek amacıyla kurulmuştur.

EİT (Ekonomik İşbirliği Teşkilatı)

Üye ülkelerin kalkınmalarına katkıda bulunmak, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı bölgesindeki ticareti geliştirmek, üye ülkeler arası ticari engelleri kaldırmak, kültürel ve tarihî bağları güçlendirmek amaçlarıyla 1985 yılında İran'ın başkenti Tahran'da kurulmuştur. Kurucu ülkeler; Türkiye, İran ve Pakistan'dır. Daha sonra Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan bu örgüte üye olmuştur.

BSEC (Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü)

Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin ekonomik iş birliğini amaçlayan uluslararası bir kuruluştur. Taraf devletlerin ikili ve çok taraflı ekonomik, teknolojik ve sosyal ilişkilerini geliştirmeyi amaçlar. Böylelikle Karadeniz havzasının bir barış, istikrar ve refah bölgesi olmasını temin etmeyi hedefler. 1992 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Üye ülkeler; Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Rusya Federasyonu, Ukrayna, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan, Sırbistan ve Arnavutluk'tur.

TRACECA (Avrupa Kafkasya Asya Ulaştırma Koridoru)

Kafkasya ve Orta Asya'dan 14 ülke ve Avrupa Birliği'nden oluşmaktadır. Karadeniz, Kafkasya ve Orta Asya'da uluslararası ulaşımı geliştirmeyi, siyasi ve ekonomik ilerlemeyi hedefleyen hükümetler arası bir programdır.

Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Romanya, Tacikistan, Türkiye, Türkmenistan, Özbekistan ve Ukrayna üye ülkelerdir.

AİB (Akdeniz İçin Birlik)

2008 yılında İspanya'nın Barselona şehrinde kurulmuştur. 43 üyesi vardır. Amacı, Avrupa ve Akdeniz havzasında barışı, istikrarı, güvenliği ve ortak ekonomik iş birliğini sağlamaktır.

TANAP (Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı)

TANAP, Azerbaycan doğal gazının Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınmasını amaçlayan boru hattı projesidir. Hattın uzunluğunun 1850 kilometre olması hedefleniyor. Proje, 12 Haziran 2018 tarihinde açılmıştır.

Sıra Sende 3

Türkiye, ekonomisini geliştirmek ve küresel ticaretin düzenlenmesinde rol oynamak amacıyla birçok uluslararası örgüte üye olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin bu amaçla üye olduğu uluslararası kuruluşlardan değildir?

- A) Avrupa Birliği
- B) Dünya Bankası
- C) Uluslararası Para Fonu
- D) Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü

Etkinlik 3

Aşağıdaki bilgilerin ait oldukları uluslararası kuruluşları “✓” sembolü ile belirtiniz.

Uluslararası Kuruluşlara Ait Bilgiler	KEİ	EİT	D-8	G-20
Türkiye'nin öncülüğünde gelişmekte olan sekiz ülkenin bir araya gelmesiyle 1997'de kurulmuştur.				
Teşkilatının amacı; üye ülkelerin kalkınmalarına katkıda bulunmak, bölge içindeki ticareti geliştirmek, üye ülkeler arasında kültürel ve tarihî bağları güçlendirmektir.				
Kuruluş amacı, Karadeniz havzasındaki ülkeler arasında ekonomik ilişkileri artırmaktır.				
Dünyanın en büyük ekonomilerine sahip 19 ülkenin ve Avrupa Birliği'nin bir araya gelmesiyle oluşmuş uluslararası bir örgüttür.				
Merkezi İstanbul'da bulunan örgütün diğer üyeleri; Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Rusya Federasyonu, Ukrayna, Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk, Sırbistan ve Yunanistan'dır.				
1999'da kurulan bu örgüt, dünya ekonomisinin %90'ına ve dünya ticaretinin %80'ine sahiptir.				
Türkiye'nin daveti üzerine İran, Pakistan, Bangladeş, Malezya, Endonezya, Mısır ve Nijerya'nın katılımıyla kurulan uluslararası bir organizasyondur.				
Türkiye, İran ve Pakistan tarafından kurulmuştur. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Türk Cumhuriyetleri de üye olmuştur.				

1. Türkiye, Karadeniz ve Akdeniz arasındaki ticareti birbirine bağlayan İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahiptir. Ayrıca enerji açısından zengin Orta Doğu ve Hazar Bölgesi ile enerji tüketiminin fazla olduğu Avrupa ülkeleri arasında doğal bir köprü görevi üstlenir. Zengin doğal kaynaklara sahip Kafkasya ve Orta Asya'ya yakındır.

Bu bilgilere göre Türkiye ile ilgili,

- I. Stratejik olarak önemli bir yerde bulunmaktadır.
- II. Enerji kaynakları açısından çok zengin bir ülkedir.
- III. Ülkeler arası ekonomik iş birliğine katkı sağlamaktadır.

Çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

2. Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, 1985 yılında Türkiye, İran ve Pakistan tarafından kurulmuştur. Daha sonra örgüte Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan üye olmuştur. Örgütün merkezi İran'ın başkenti Tahran'dadır. Örgütün amacı; üyelerin ekonomik kalkınmalarını desteklemek, uluslararası ekonomiyle bütünleşmelerini sağlamak, ticaretle ilgili engelleri ortadan kaldırmak ve kültürel bağları güçlendirmektir.

Bu bilgilere göre Ekonomik İşbirliği Teşkilatı ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Türkiye, kurucu üyeleri arasındadır.
- B) Orta Asya Türk Cumhuriyetleri de örgüte üye olmuştur.
- C) Üye ülkeler, dünya ekonomisinin büyük bir bölümünü kontrol etmektedir.
- D) Üye ülkelerin ekonomik yönden gelişmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur.

3.

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü 1992'de kuruldu. Örgüt; Karadeniz havzasındaki ülkeler arasında ekonomik ve sosyal ilişkilerin sağlanması, bilimsel ve teknolojik alanlarda iş birliği yapılması konularında faaliyetlerde bulunmaktadır.

Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangisinin Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütüne üye olması beklenmez?

- A) Rusya
- B) İtalya
- C) Ukrayna
- D) Bulgaristan

4.

D-8, gelişmekte olan sekiz ülkenin bir araya gelmesiyle 1997'de Türkiye'nin öncülüğünde kurulan uluslararası bir organizasyondur. Türkiye dışındaki diğer üyeler; İran, Pakistan, Bangladeş, Malezya, Endonezya, Mısır ve Nijerya'dır. Ülkeler arasındaki ekonomik ve ticari iş birliğini artırmak, üye ülkelerin dünya ekonomisi içindeki konumlarını yükseltmek, üye ülkelerde yaşayan insanların yaşam standartlarını iyileştirmek amacıyla çalışmalarda bulunmaktadır.

Buna göre D-8 ile ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) Farklı kıtalardan ülkeler üye olmuştur.
- B) Kurulmasına ülkemizin katkısı olmuştur.
- C) Üye ülkelerin ekonomik kalkınması hedeflenmiştir.
- D) Üyeler arasında ekonomik yönden en gelişmiş ülke Türkiye'dir.

5.

Ülkemiz aşağıdaki ekonomik kuruluşlardan hangisine üye değildir?

- A) OPEC (Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü)
- B) G-20 (Gelişmiş ve Gelişen 20 Ekonomi)
- C) EİT (Ekonomik İşbirliği Teşkilatı)
- D) D-8 (Gelişen 8 Ülke)

6.

G-20, 19 ülke ve Avrupa Birliği'nden oluşan uluslararası bir örgüttür. Örgüt, ekonomide ağırlığı olan ülkelerin uluslararası düzeyde daha fazla temsil edilmesi ve mali sistemin istikrar kazanması amacıyla 1999 yılında kuruldu. G-20 ülkeleri; dünya ekonomisinin %85'ine, dünya ticaretinin %75'ine ve dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisine sahiptir. Bundan dolayı bu örgütün ekonomik, siyasal ve sosyal temsil gücü oldukça yüksektir. Türkiye, G20'nin aktif bir üyesi olup 2015 yılında G-20 dönem başkanlığını yürütmüştür.

Buna göre G-20 ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kuruluşuna Türkiye öncülük etmiştir.
- B) Dünya nüfusunun yarıdan fazlasını temsil eden bir örgüttür.
- C) Dünya ekonomisine yön veren ülkeler tarafından kurulmuştur.
- D) Üye ülkelerin ekonomilerini istikrara kavuşturmak amacıyla kurulmuştur.

7. Bir öğretmen, sınıfta Türkiye'nin üyesi olduğu ekonomik kuruluşlarla ilgili aşağıdaki bilgileri vermiştir.

“Türkiye, ekonomik imkânların ve uluslararası ticaretin gelişmesi amacıyla çeşitli ekonomik kuruluşların bir üyesidir. Örneğin Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), ülkeler arasında ticaretin serbest ve adil bir şekilde gerçekleşmesini sağlamaktadır. Türkiye, ayrıca Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ve G-20 gibi kuruluşlara da üyedir. Bu kuruluşlara üye olmak, yaygın olarak uluslararası ticarette söz sahibi olmayı sağlar.”

Bu bilgilere göre aşağıdaki ifadelerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Türkiye, uluslararası ticarette söz sahibi olan en önemli ülkedir.
- B) Dünya Ticaret Örgütü, askerî alanda iş birliğini savunur.
- C) G-20 ülkelerinin tamamı, Avrupa kıtası ülkelerinden oluşmaktadır.
- D) Türkiye, farklı kuruluşlara üye olarak ekonomik kalkınmayı hedeflemektedir.

8. Hiçbir ülke ihtiyaçlarının tamamını kendisi karşılamaz. Ürettiği bazı ürünleri başka ülkelere satar ve kendisinde yeterli olmayan ürünleri ise başka ülkelere satın alır. Böylece ülkeler arası ekonomik ilişkiler gelişir. Bu ilişkileri geliştirmek ve düzenlemek amacıyla gerek bölgesel gerekse uluslararası alanda çeşitli kuruluşlar kurulmuştur. Ülkemiz, ekonomik ilişkilerini geliştirmek amacıyla birçok kuruluşa üyedir ve üye ülkelerle iş birliği yapmaktadır. Bu iş birliği ülkemize ekonomik yarar sağlayarak ülkemizin yeni pazarlara açılmasını kolaylaştırmakta ve ekonomimizin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Bu metne göre aşağıdaki yorumlardan hangisi yanlıştır?

- A) Ülkelerin ihtiyaçları, ekonomik faaliyetleri etkilemektedir.
- B) Ülkemiz, uluslararası alanda faaliyet gösteren bütün kuruluşlara üyedir.
- C) Ülkelerin ekonomik iş birlikleri sayesinde yeni pazarlar oluşmuştur.
- D) Bazı uluslararası kuruluşlar, ekonomik iş birliğinin yaygınlaştırılması amacıyla kurulmuştur.

Kalıp Yargı

- Birey olarak yaptığımız tercihlerimiz, hayatımızda çok önemli bir yere sahiptir. Taraftarı olduğumuz takım, dinlediğimiz müzik, sevdiğimiz yemek, okuduğumuz kitap türü, beğendiğimiz kıyafet türü, hoşlandığımız aktiviteler ve daha fazlası bu tercihlerimizi belirler.
- İnsanlar bu tercihlerimize bakarak bizimle ilgili değerlendirmelerde bulunurlar. Bunun sonucunda ise kalıp yargılar ortaya çıkar.

Kalıp Yargı: Toplumun belirli bir kesiminde kabul gören ve değiştirilmesi zor olan bir düşünce sistemidir. Herhangi bir kişi ya da grup hakkında kısa yoldan bilgi edinmeyi sağlayan, toplumda sorgulanmadan hızlı biçimde yayılan, olumlu veya olumsuz nitelendirmelerdir.

- Kalıp yargılar iki aşamada gelişir.

Genelleştirme eğilimi: Tanıdığımız bir veya birkaç kişinin özelliklerini, onunla aynı kategoride bulunan bütün diğer kişilere genellememizdir. Gözlük takan çalışkan birini görünce tüm gözlüklülerin çalışkan olduğunu düşünmek gibi.

Özelleştirme eğilimi: Bir ülke, grup veya durumla ilgili sahip olduğumuz bir kanıyı bu durumda olan herkese uygulamamızdır. Arapların esmer olduğundan hareketle, gördüğümüz tüm esmerlerin Arap olduğunu düşünmek gibi.

Kalıp Yargının Özellikleri

- ✓ Olumsuz olabileceği gibi olumlu da olabilir.
- ✓ Genellikle gerçeğe dayanmaz.
- ✓ Toplumda ayrımcılığa sebep olur.
- ✓ Sözlü kültüre ait unsurlardır.
- ✓ Akla değil, duyguya dayanır.
- ✓ Değişebilir.

Dikkat!

Kalıp yargılardan kurtulmanın yolu, farklılıkları tanımak ve farklılıklara saygılı olmaktır. İnsanları olduğu gibi kabul etmek ve yardımlaşma duygusunu geliştirmek, kalıp yargıların yok olmasını sağlar.

Sıra Sende 4

Kalıp yargı; belirli bir grup veya kişi hakkında değiştirilmeyen, genelleştirilmiş düşüncelerdir. Örneğin “Tüm yaşlılar teknolojiyi kullanamaz.” ifadesi bireysel farklılıkların göz ardı edildiği bir kalıp yargıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi kalıp yargı örneği değildir?

- A) Kadın sürücüler daha dikkatlidir.
- B) Spor yapmak, insan sağlığını olumlu etkiler.
- C) Tüm bilim insanları gözlük takar.
- D) Kızlar, matematikte başarılı olamazlar.

Ön yargı: Bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargıdır.

Onun bu işi başarabileceğini düşünmüyorum.
Onun elinden hiçbir iş gelmez gibi.

Dikkat!

Ön yargı; peşin yargı, peşin hüküm ve peşin fikir olarak da adlandırılmaktadır.

Ulti Not

Ayrımcılık: Geçerli bir neden olmaksızın kişilerin özelliklerine bakılarak onlara eşit davranmamaktır.

Ulti Not

İslamofobi: Müslümanlara karşı duyulan nefret ve ayrımcılık, anlamına gelir. İslamofobiyi, Müslümanlara ve İslam dine karşı beslenen ön yargı ve ayrımcılık tetiklemektedir.

- ▶ Bu tarz olumsuz durumların yaşanmaması için,
 - ✓ İnsan, kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini anlamaya çalışmalıdır.
 - ✓ Yeni bir durumla karşılaşıldığında peşin hüküm vermekten kaçınılmalıdır.
 - ✓ Farklı kültürleri tanıyarak farklılıklara saygı duyulmalıdır.
 - ✓ Yardımlaşma duygusu geliştirilmelidir.
 - ✓ İnsanlar, olduğu gibi kabul edilmelidir.
 - ✓ Cinsiyetçi yaklaşımlardan uzak durulmalıdır.

Etkinlik 4

Kalıp yargılarla ilgili aşağıda verilen bilgilerden doğru olanları “✓” sembolü ile belirtiniz.

a. Kalıp yargılar, zamanla ön yargıya dönüşebilir.

b. Kalıp yargılarda bireysel farklılıklar dikkate alınmaz.

c. Kalıp yargı; farklı kişi, cinsiyet, grup, topluluk, din, dil, mezhep, inanç, düşünce, ulus ve kültüre karşı yapılan abartılı genellemelerdir.

ç. Kalıp yargılar, insanların doğru kararlar vermesini sağlar.

d. Kalıp yargılar, değiştirilemez.

e. Kalıp yargıların iletişim ve ilişkiler üzerinde etkisi yoktur.

f. Kalıp yargılar, olumsuz olabileceği gibi olumlu da olabilmektedir.

g. Kalıp yargılar, insanlar arası ayrımcılığa yol açabilir.

1. Bazı milletler hakkında, tek bir özellik üzerinden genelleme yapan kalıp yargılar oluşmaktadır. Örneğin Türkler, misafirperver ve çayı çok seven insanlar olarak tanımlanır. İtalyanlar, tutkulu kişilikleriyle birlikte makarna ve pizza yemekten hoşlanan; Japonlar çalışkan ve teknolojiye düşkün; Amerikalılar ise obur, hazır yemek tüketen insanlar olarak bilinir.

Bu metinde aşağıdakilerden hangisine yönelik kalıp yargılara örnek verilmiştir?

- A) Cinsiyete
- B) Etnik yapıya
- C) Sosyal sınıflara
- D) Din ve inançlara

2. Günümüzde yaşlı bireylerin teknolojiyi kullanamamaya dair yaygın bir yargı bulunmaktadır. Ancak pek çok yaşlı, sosyal medyada yer almakta, genel ağ üzerinden alışveriş yapmakta ve teknolojiyi aktif bir şekilde kullanmaktadır.

Bu açıklamaya göre kalıp yargılar ile ilgili,

- I. Bireysel farklılıklara dikkat edilmez.
- II. Hiçbir şekilde değişmeyen tutumlardır.
- III. Bilimsel temellere dayanmayan bilgilerdir.

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

3. “Eğer bir kültüre ait kalıp yargı mevcutsa o kültürle ilgili genellikle olumsuz, abartılı genellemeler vardır.” **diyen biri bu yargısına aşağıdakilerden hangisini örnek gösteremez?**

- A) İspanyollar, tembeldir.
- B) Almanlar, duygusuz ve katıdır.
- C) Japonlar, disiplinli ve saygılıdır.
- D) Hintliler, hijyen kurallarına uymaz.

4.

- I. Empati kurmak
- II. Cinsiyetçi ve ırkçı dil kullanmaktan kaçınmak
- III. İnsanları dış görünüşüne göre değerlendirmek
- IV. İnsanları tanımadan varsayımlar yapmaktan kaçınmak

Yukarıdakilerden hangileri kalıp yargıları yok edebilecek tutum ve davranışlar arasında gösterilebilir?

- A) I ve II
- B) I, II ve III
- C) I, II ve IV
- D) II, III ve IV